

УДК 334.722.022.3:005.1:005.93

DOI: <https://doi.org/10.31651/2076-5843-2025-1-48-56>

НАЗАРЕНКО Сергій Анатолійович,
доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри менеджменту
та державної служби,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси, Україна
Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-9378-9009>
management_cnu@ukr.net

ШЛЯХИ ОНОВЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ ІЗ ВИКОРИСТАННЯМ ЗАСОБІВ УПРАВЛІНСЬКОГО КОНСАЛТИНГУ

Постійне збільшення кількості ризиків, з якими у своїй діяльності стикаються підприємства, нові форми прояву економічних і фізичних загроз та викликів, спровокованих цифровізацією та реаліями воєнного часу, а також довготривалими економічною та політичною нестабільністю, глобалізацією, потребою слідування цілям сталого розвитку, тощо, формує для персоналу сучасних компаній площину проблемної реалізації підходів до ефективного та результативного ризик-менеджменту. Виникає необхідність залучення зовнішніх експертів - фахівців з ризик-менеджменту та управління економічною безпекою для оновлення та модернізації механізмів управління ними для попередження загрози банкрутства та ліквідації вітчизняних підприємств.

Встановлено, що використання послуг управлінського консалтингу, таких як: стратегічний корпоративний консалтинг, націлений на визначення сильних і слабких сторін функціонування та розвитку бізнесу; організаційний консалтинг та консультування у процесі управління змінами; що дають змогу уникнути опору інноваціям з боку персоналу підприємства; фінансовий консалтинг, що дає можливість ефективного та професійного управління фінансовими ризиками; HR-консалтинг, націлений на ідентифікацію і мінімізацію кадрових ризиків на усіх етапах процесу управління персоналом; маркетинговий консалтинг і оцінювання ринкових ризиків, спрямований на вивчення потреб і поведінки споживачів та на уникнення втрати клієнтів і стратегічних партнерів; IT-консалтинг, здатний побудувати систему захисту інформаційних ресурсів і забезпечити безпеку цифрових процесів у діяльності підприємства, та в решті безпеко орієнтований консалтинг і загальний ризик-менеджмент - дозволить посилити функціональні спроможності механізму управління економічною безпекою підприємства, у результаті чого йому стануть доступними нові конкурентні переваги та резерви для поліпшення власного фінансово-господарського стану у стратегічній перспективі.

Запропоновано механізмом управління економічною безпекою підприємства вважати сукупність взаємопов'язаних процесів і процедур реалізації безпеко орієнтованих заходів у процесів діяльності підприємства, очікуваним результатом від яких є досягнення стану захищеності корпоративних ресурсів підприємства від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх небезпек і загроз. Узагальнено послуги управлінського консалтингу, придатні для використання у механізмі управління економічною безпекою підприємства з метою підвищення рівня його результативності для запобігання ризику банкрутства суб'єкта господарювання у стратегічній перспективі.

Управлінський консалтинг спрямований на вирішення проблем, які виникли у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства, у той час, як механізм управління його економічною безпекою має на меті не допустити виникнення таких проблем. Тому синергія цих двох управлінських інструментів матиме позитивний ефект для стану економічної безпеки суб'єкта господарювання. Особливо доречними у межах безпеко орієнтованого менеджменту може бути отримання таких послуг, як стратегічний корпоративний консалтинг, організаційний консалтинг, фінансовий консалтинг, HR-консалтинг, маркетинговий консалтинг, IT-консалтинг, консалтинг у площині управління ризиками.

Ключові слова: економічна безпека, механізм управління економічною безпекою, управлінське консультування, ризику, управління підприємством.

Постановка проблеми. Постійне збільшення кількості ризиків, з якими у своїй діяльності стикаються підприємства, нові форми прояву економічних і фізичних загроз та викликів, спровокованих цифровізацією та реаліями воєнного часу, а також довготривалими економічною та політичною нестабільністю, глобалізацією, потребою слідування цілям сталого розвитку, тощо, формує для персоналу сучасних компанії площину проблемної реалізації підходів до ефективного та результативного ризик-менеджменту. Працівники сучасних підприємств не завжди мають належні знання, навички та вміння для оперативного реагування на прояви новітніх ризиків. Розуміючи та вмюючи використовувати класичні підходи до управління економічною безпекою, вони, однак, не здатні швидко зорієнтуватися у царині нових можливостей, інструментарію та методології протидії ризиковим факторам, які уже успішно адаптовані та активно використовуються у системах забезпечення економічної безпеки підприємницьких структур у багатьох країнах світу. З огляду на це, виникає необхідність залучення зовнішніх експертів - фахівців з ризик-менеджменту та управління економічною безпекою для оновлення та модернізації механізмів управління ними для попередження загрози банкрутства та ліквідації вітчизняних підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та виокремлення частини нерозв'язаної раніше проблеми. Простежимо погляди науковців щодо можливостей використання управлінського консультування у різних площинах фінансово-господарської діяльності сучасних підприємств. Волошин Є. О. проводить критичний аналіз площини наукових підходів та новітній погляд на термінологію дефініції "управлінський консалтинг" [1], Бондарчук Л. В., Бурдейний В. В. пропонують використання консалтингових послуг як інструмента в управлінні бізнесом [2], Марченко О. С., Ярмач О. В. конкретизують техніко-технологічні та наукові чинники трансформацій управлінського консалтингу [3], Шевченко Л. С., Нестеренко І. В. вивчають можливості управлінського консалтингу в умовах законодавчих та інформаційних обмежень [4], Шулла Р. С., Попик М. М. позиціонують бізнес-консалтинг як інструмент підвищення ефективності управління витратами на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу [5], Гнатишин Л., Мацьків Г., Прокопишин О. описують бухгалтерський консалтинг як інструмент управління підприємством [6], Колісник Г. М., Гелей Л. О., Шуліко А. О. фокусують увагу на управлінському аудиті як виді надання консалтингових послуг [7], Тяжкороб І. описує технології фінансово-інвестиційного консалтингу [8], Лазоренко Л. В., Мотузка О. М. досліджують особливості консалтингу в сфері антикризового управління [9], Копитко М. І. пропонує використання технологій коучингу та консалтингу в управлінні персоналом для підвищення ефективності бізнес-процесів, проектної та інноваційної діяльності підприємств з врахуванням впливу індустрії 4.0 [10], Кузнецов Е. А. обґрунтовує роль управлінського консалтингу в системі інноваційного розвитку економіки і менеджменту [11], Захарченко В. І. доводить доцільність консалтингових послуг в питаннях управління виробництвом [12], Лаптева В. В. уточнює можливості використання інструментів управлінського консалтингу в процесі управління малим підприємництвом [13], Базецька Г. І. вирізняє шляхи використання економічного консалтингу в процесі розробки управлінських рішень на підприємстві [14], Матвеева Н. М. позиціонує економічний консалтинг як інструмент сучасного ефективного управління підприємством [15], Бербенець О. В. систематизує світові тенденції розвитку управлінського консалтингу [16], а Водянка Л. Д., Козак В. С., Шелюжак І. Г. у свою чергу, пропонують порівняльний аналіз ринку управлінського консалтингу в європейських країнах та Україні [17].

У контексті цього дослідження викликають інтерес і публікації, присвячені основам формування та функціонування механізму управління економічною безпекою підприємства. Боровик М. В., Запорожець Г. В., Волошан М. О. окреслюють теоретичні основи формування організаційного механізму управління економічною безпекою [18], Юнацький М. О., Гребенюк І. В. конкретизують складові механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства [19], Дячков Д. В., Батура В. Ю., Сокирко І. А. узагальнюють особливості формування організаційно-економічного механізму управління економічною безпекою підприємства [20], Любохинець Л. С. доповнює теоретичний базис формування механізму забезпечення економічної безпеки промислових підприємств на основі використання

інструментів гнучкого управління [21], Колісниченко П. Т., Ушенко Н. В., Терещенко Е. Ю. досліджують методичні засади аналізу ефективності механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства [22], Гутніченко М. О., Ткаченко Т., Івченко Є. А. конкретизують особливості функціонування механізму управління економічною безпекою підприємства [23-25]. Однак, наукових публікацій, які б уточнювали та пояснювали можливості використання управлінського консалтингу для оптимізації механізму управління економічною безпекою у сучасних наукових виданнях знайти не вдалося.

Метою статті є визначення перспективних напрямів оновлення механізму управління економічною безпекою підприємств із використанням засобів управлінського консультування.

Викладення основного матеріалу дослідження. Управлінський консалтинг є спеціальним каналом забезпечення бізнесу знаннями, інформацією про управлінські інновації, сучасні методи, заходи та досвід ефективного управління підприємствами [3, с.54].

У процесі надання та отримання послуг управлінського консалтингу у учасників цього процесу виникають економічні обов'язки, які і є підґрунтям для його використання у механізмі управління економічною безпекою суб'єктів господарювання. Шевченко Л. С., Нестеренко І. В. окреслюють перелік цих обов'язків, як: визначення економічного ефекту від проведених заходів зі збирання конкурентної інформації, з оплати інформаційних послуг, наданих компанії дослідницькими організаціями, та ін. Оцінка економічного ефекту від споживання ділової інформації може проводитися або за допомогою конкретних економічних показників (наприклад, зростання частки ринку, динаміки виторгів від реалізації, прибутків та інших результуючих показників), або побічно, враховуючи вплив інформації на підвищення рівня знань фахівців і потенційні можливості застосування цих знань у господарській діяльності [4, с.81], що безпосередньо впливає на стан фінансової, інтелектуально-кадрової, матеріальної та інформаційної безпеки підприємства.

Водянка Л. Д., Козак В. С., Шелюжак І. Г. зазначають, що у межах використання управлінського консалтингу, підприємство може отримати широкий спектр різноманітних послуг, таких як управління бізнес-процесами; стратегічний план розвитку персоналу; підбір, відбір та навчання персоналу; ведення кадрового діловодства; реінжиніринг організаційної структури організації; управління ризиками від інноваційних проєктів; удосконалення стратегії підприємства; впровадження інноваційних методів управління персоналом; стимулювання персоналу (матеріальна та нематеріальна винагорода); корпоративна культура та налагодження соціально-психологічного клімату в організації; інформатизація та автоматизація системи управління персоналом за допомогою сучасних програм [17, с.223-224].

Волошин Є.О. підсумовує, що управлінське консультування – це надання незалежних, об'єктивних і кваліфікованих послуг з вирішення управлінських проблем для підвищення ефективності бізнесу. Воно охоплює широкий спектр діяльності, від стратегічного планування до впровадження нових бізнес-процесів і технологічних рішень, може бути надано в будь-якому бізнесі, незалежно від його розміру, галузі або стадії розвитку. Пропоноване науковцем визначення є достатньо широким, щоб охоплювати весь спектр діяльності управлінського консалтингу, і в той же час достатньо конкретним, щоб бути зрозумілим і практичним. Воно також підкреслює роль управлінського консалтингу у підвищенні ефективності бізнесу [1, с.278].

Механізм управління економічною безпекою підприємства – це сукупність взаємопов'язаних процесів і процедур реалізації безпеко орієнтованих заходів у процесів діяльності підприємства, очікуваним результатом від яких є досягнення стану захищеності корпоративних ресурсів підприємства від негативного впливу зовнішніх і внутрішніх небезпек і загроз. Рис 1 узагальнює послуги управлінського консалтингу, придатні для використання у механізмі управління економічною безпекою підприємства.



Рисунок 1. - Послуги управлінського консалтингу, придатні для використання у механізмі управління економічною безпекою підприємства

Складено автором

Доцільність використання послуг консалтингу для підвищення рівня економічної безпеки підприємства та збільшення ефективності функціонування механізму управління нею визначається самою природою консультативних послуг і їх цільовим спрямуванням. Найбільш ефективним, звісно, буде комплексне застосування певного набору послуг, спрямованих на різні проблемні аспекти забезпечення економічної безпеки – фінансові, кадрові, інформаційні, тощо. Бондарчук Л.В., Бурдейний В.В. зазначають, що система консалтингових послуг є інтелектуальною, аналітичною, специфічною діяльністю, в рамках якої консультанти-експерти проводять аналіз, знаходять проблему і причину її виникнення, розробляють план подолання цієї проблеми і впроваджують ефективні інструменти менеджменту та визначають ефективність і необхідність застосування моделі управлінського рішення [2, с.18]. Отже, управлінський консалтинг спрямований на вирішення проблем, які виникли у процесі фінансово-господарської діяльності підприємства, у той час, як механізм управління його економічною безпекою має на меті не допустити виникнення таких проблем. Тому синергія цих двох управлінських інструментів матиме позитивний ефект для стану економічної безпеки суб'єкта господарювання.

Отже, управлінський консалтинг може бути ефективним інструментом для оптимізації функціонування та структурної побудови механізму управління економічною безпекою підприємства. Такого ефекту можна досягти через залучення зовнішніх фахівців та експертів, які здатні надати об'єктивні пропозиції, висловити незаангажовані ідеї та використати наявні у них спеціалізовані знання та навички, а також досвід, сформований на основі консультування багатьох підприємств та організацій. Найбільшу цінність для функціонування механізму управління економічною безпекою можуть мати такі консалтингові послуги, як незалежне оцінювання та аудит функціональної здатності механізму управління економічною безпекою, в процесі яких

можна буде конкретизувати слабкі місця системи економічної безпеки, сліпі зони управління ризиками та потенційні загрози, які могли залишитися поза увагою співробітників підприємства по причині відсутності у них достатнього досвіду або необхідних компетенцій. Фахівці з управлінського консалтингу можуть дати оцінку тому, наскільки ефективно механізмом управління економічною безпекою ідентифікуються, оцінюються та управляються зовнішні та внутрішні ризики, чи наявна у підприємства і наскільки раціональною є практика проведення внутрішніх контролів та аудитів рівня економічної безпеки, чи відповідає діяльність суб'єкта господарювання та принципи його безпеко орієнтованого менеджменту вітчизняним нормативно-правовим актам та галузевим стандартом, а також діагностувати, яким є рівень обізнаності, розуміння та відповідальності працівників підприємства щодо дотримання правил економічної безпеки в компанії.

Аналіз інформації, що містить у собі відомості про результати фінансово-господарської діяльності підприємства та організацію внутрішніх процесів його функціонування та розвитку, а також даних щодо результативності механізму управління економічною безпекою у процесі протидії існуючим загрозам і ризикам, дозволить консультанту надати пропозиції менеджменту компанії щодо розробки комплексної стратегії управління економічною безпекою на перспективу. Управлінське консультування дозволить визначити перелік пріоритетних загроз для діяльності підприємства та надати пропозиції щодо імовірних заходів для їх мінімізації; обґрунтувати підвалини створення системи безперервного моніторингу, діагностики та раннього попередження змін у навколишньому середовищі суб'єкта господарювання, розпочати розроблення планів антикризових дій з урахуванням фінансових, інформаційних, кадрових та інших складових системи економічної безпеки та використати переваги від запровадження інноваційних технологій та цифрових інструментів, що підвищить рівень функціональності захисних механізмів задля збереження цілісності корпоративних ресурсів підприємства.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Дослідивши можливості оновлення механізму управління економічною безпекою підприємств із використанням засобів управлінського консалтингу, можна зробити такі висновки. Використання послуг управлінського консалтингу, таких як: стратегічний корпоративний консалтинг, націлений на визначення сильних і слабких сторін функціонування та розвитку бізнесу; організаційний консалтинг та консультування у процесі управління змінами; що дають змогу уникнути опору інноваціям з боку персоналу підприємства; фінансовий консалтинг, що дає можливість ефективного та професійного управління фінансовими ризиками; HR-консалтинг, націлений на ідентифікацію і мінімізацію кадрових ризиків на усіх етапах процесу управління персоналом; маркетинговий консалтинг і оцінювання ринкових ризиків, спрямований на вивчення потреб і поведінки споживачів та на уникнення втрати клієнтів і стратегічних партнерів; IT-консалтинг, здатний побудувати систему захисту інформаційних ресурсів і забезпечити безпеку цифрових процесів у діяльності підприємства, та врешті безпеко орієнтований консалтинг і загальний ризик-менеджмент - дозволить посилити функціональні спроможності механізму управління економічною безпекою підприємства, у результаті чого йому стануть доступними нові конкурентні переваги та резерви для поліпшення власного фінансово-господарського стану у стратегічній перспективі.

Перспективи подальших досліджень полягають у інтеграції процесу отримання актуальних консультативних послуг у систему управління суб'єктом господарювання на постійній основі для досягнення підприємствами мети ефективного функціонування механізму управління економічною безпекою та підтримання її високого рівня попри загрози воєнного часу.

Список використаних джерел:

1. Волошин Є. О. Дефініція "управлінський консалтинг": критичний аналіз площини наукових підходів та новітній погляд на термінологію. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2024. Вип. 20(1). С. 271–279.
2. Бондарчук Л. В., Бурдейний В. В. Консалтингові послуги як інструмент в управлінні бізнесом. *Молодий вчений*. 2020. № 11(1). С. 15–18.

3. Марченко О. С., Ярмак О. В. Техніко-технологічні та наукові чинники трансформацій управлінського консалтингу. *Економічна теорія та право*. 2023. № 1. С. 52–68.
4. Шевченко Л. С., Нестеренко І. В. Управлінський консалтинг в умовах законодавчих та інформаційних обмежень. *Економічна теорія та право*. 2023. № 1. С. 69–86.
5. Шулла Р. С., Попик М. М. Бізнес-консалтинг як інструмент підвищення ефективності управління витратами на підприємствах готельно-ресторанного бізнесу. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2022. Вип. 2. С. 30–37.
6. Гнатишин Л., Мацьків Г., Прокопишин О. Бухгалтерський консалтинг як інструмент управління підприємством. *Вісник Львівського національного університету природокористування. Серія : Економіка АПК*. 2023. № 30. С. 44–49.
7. Колісник Г. М., Гелей Л. О., Шуліко А. О. Управлінський аудит як вид надання консалтингових послуг. *Інфраструктура ринку*. 2022. Вип. 63. С. 158–164.
8. Тяжкороб І. Подолання інформаційної асиметрії в управлінні персональними фінансами: технології фінансово-інвестиційного консалтингу. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*. 2024. Вип. 6. С. 404–418.
9. Лазоренко Л. В., Мотузка О. М. Консалтинг в сфері антикризового управління. *Вісник економічної науки України*. 2024. № 1. С. 57–60.
10. Копитко М. І. Використання технологій коучингу та консалтингу в управлінні персоналом для підвищення ефективності бізнес-процесів, проектної та інноваційної діяльності підприємств з врахуванням впливу індустрії 4.0. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія економічна*. 2024. Вип. 2. С. 39–48.
11. Кузнецов Е. А. Управлінський консалтинг в системі інноваційного розвитку економіки і менеджменту. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2016. Т. 15, вип. 1. С. 9–22.
12. Захарченко В. І. Обґрунтованість консалтингових послуг в питаннях управління виробництвом. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2018. Т. 17, вип. 1. С. 27–41.
13. Лаптева В. В. Використання інструментів управлінського консалтингу в процесі управління малим підприємством. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2018. Т. 17, вип. 1. С. 84–95.
14. Базецька Г. І. Використання економічного консалтингу в процесі розробки управлінських рішень на підприємстві. *Економічна теорія та право*. 2019. № 3. С. 62–78.
15. Матвеева Н. М. Економічний консалтинг як інструмент сучасного ефективного управління підприємством. *Економічна теорія та право*. 2022. № 1. С. 128–132.
16. Бербенець О. В. Світові тенденції розвитку управлінського консалтингу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 12. С. 38–43.
17. Водянка Л. Д., Козак В. С., Шелюжак І. Г. Порівняльний аналіз ринку управлінського консалтингу в європейських країнах та Україні. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 48. С. 222–227.
18. Боровик М. В., Запорожець Г. В., Волошан М. О. Теоретичні основи формування організаційного механізму управління економічною безпекою будівельних підприємств. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка*. 2023. № 31. С. 19–24.
19. Юнацький М. О., Гребенюк І. В. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його складові. *Торгівля і ринок України*. 2019. № 2. С. 73–80.
20. Дячков Д. В., Батура В. Ю., Сокирко І. А. Формування організаційно-економічного механізму управління економічною безпекою підприємства. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2019. Т. 30(69), № 5(2). С. 31–36.
21. Любохинець Л. С. Теоретичний базис формування механізму забезпечення економічної безпеки промислових підприємств на основі використання інструментів гнучкого управління. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2021. Т. 6, № 3. С. 203–208.
22. Колісниченко П. Т., Ушенко Н. В., Терещенко Е. Ю. Методичні засади аналізу ефективності механізму управління фінансово-економічною безпекою підприємства. *Часопис економічних реформ*. 2023. № 3. С. 42–53.
23. Гутніченко М. О. Механізм управління економічною безпекою підприємства. *Актуальні проблеми сталого розвитку*. 2024. Т. 1, № 2. С. 7–12.
24. Ткаченко Т. Управлінський механізм розвитку системи економічної безпеки на промислових підприємствах в умовах конкурентної парадигми. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. № 4. С. 156–163.
25. Івченко Є. А. Організаційно-економічний механізм управління трансформаціями у системі економічної безпеки підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 1(3). С. 47–53.

References

1. Voloshyn, Ye. O. (2024). Definiitsiia "upravlinskyi konsal'tynh": krytychnyi analiz ploshchyny naukovykh pidkhodiv ta novitnii pohliad na terminolohiiu ["Management consulting" definition: A critical analysis of the plane of scientific approaches and a new look at terminology]. *Aktualni problemy rozvytku ekonomiky rehionu*, 20(1), 271–279 (in Ukr.).
2. Bondarchuk, L. V., & Burdeinyi, V. V. (2020). Konsal'tynhovi posluhy yak instrument v upravlinni biznesom [Consulting services as a tool in business management]. *Molodyi vchenyi*, 11(1), 15–18 (in Ukr.).
3. Marchenko, O. S., & Yarmak, O. V. (2023). Tekhniko-tekhnologichni ta naukovi chynnyky transformatsii upravlinskoho Konsal'tynhu [Technical, technological, and scientific factors of management consulting transformations]. *Ekonomichna teoriia ta pravo*, 1, 52–68 (in Ukr.).
4. Shevchenko, L. S., & Nesterenko, I. V. (2023). Upravlinskyi konsal'tynh v umovakh zakonodavchykh ta informatsiinykh obmezhen [Management consulting in conditions of legislative and informational restrictions]. *Ekonomichna teoriia ta pravo*, 1, 69–86 (in Ukr.).
5. Shulla, R. S., & Popyk, M. M. (2022). Biznes-konsal'tynh yak instrument pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia vytratamy na pidpriemstvakh hotelno-restorannoho biznesu [Business consulting as a tool to increase the efficiency of cost management in hotel and restaurant businesses]. *Visnyk Sumskoho natsionalnogo ahrarnoho universytetu. Serii : Ekonomika i menedzhment*, 2, 30–37 (in Ukr.).
6. Hnatyshyn, L., Matskiv, H., & Prokoshyn, O. (2023). Bukhhalterskyi konsal'tynh yak instrument upravlinnia pidpriemstvom [Accounting consulting as an enterprise management tool]. *Visnyk Lvivskoho natsionalnogo universytetu pryrodokorystuvannia. Serii : Ekonomika APK*, 30, 44–49 (in Ukr.).
7. Kolisnyk, H. M., Helei, L. O., & Shuliko, A. O. (2022). Upravlinskyi audyt yak vyd nadannia konsal'tynhovykh posluh [Management audit as a type of consulting service]. *Infrastruktura rynku*, 63, 158–164 (in Ukr.).
8. Tiazhkorob, I. (2024). Podolannia informatsiinoi asymetrii v upravlinni personalnymi finansamy: tekhnolohii finansovo-investytsiinoho konsal'tynhu [Overcoming information asymmetry in personal finance management: Technologies of financial and investment consulting]. *Acta Academiae Beregsasiensis. Economics*, 6, 404–418 (in Ukr.).
9. Lazorenko, L. V., & Motuzka, O. M. (2024). Konsal'tynh v sferi antykryzovoho upravlinnia [Consulting in the field of anti-crisis management]. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1, 57–60 (in Ukr.).
10. Kopytko, M. I. (2024). Vykorystannia tekhnolohii kouchynhu ta konsal'tynhu v upravlinni personalom dlia pidvyshchennia efektyvnosti biznes-protsesiv, proektnoi ta innovatsiinoi diialnosti pidpriemstv z vrakhuvanniam vplyvu industrii 4.0 [Using coaching and consulting technologies in personnel management to increase the efficiency of business processes, project and innovation activities of enterprises, considering the impact of Industry 4.0]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Serii ekonomichna*, 2, 39–48 (in Ukr.).
11. Kuznietsov, E. A. (2016). Upravlinskyi konsal'tynh v systemi innovatsiinoho rozvytku ekonomiky i menedzhmentu [Management consulting in the system of innovative development of economics and management]. *Rynkova ekonomika: suchasna teoriia i praktyka upravlinnia*, 15(1), 9–22 (in Ukr.).
12. Zakharchenko, V. I. (2018). Obgruntovanist konsal'tynhovykh posluh v pytanniakh upravlinnia vyrobnytstvom [Substantiation of consulting services in production management issues]. *Rynkova ekonomika: suchasna teoriia i praktyka upravlinnia*, 17(1), 27–41 (in Ukr.).
13. Laptieva, V. V. (2018). Vykorystannia instrumentiv upravlinskoho konsal'tynhu v protsesi upravlinnia malym pidpriemnytstvom [Using management consulting tools in the process of small business management]. *Rynkova ekonomika: suchasna teoriia i praktyka upravlinnia*, 17(1), 84–95 (in Ukr.).
14. Bazetska, H. I. (2019). Vykorystannia ekonomichnoho konsal'tynhu v protsesi rozrobky upravlinskykh rishen na pidpriemstvi [Using economic consulting in the process of developing management decisions at an enterprise]. *Ekonomichna teoriia ta pravo*, 3, 62–78 (in Ukr.).
15. Matvieieva, N. M. (2022). Ekonomichnyi konsal'tynh yak instrument suchasnoho efektyvnoho upravlinnia pidpriemstvom [Economic consulting as a tool for modern effective enterprise management]. *Ekonomichna teoriia ta pravo*, 1, 128–132 (in Ukr.).
16. Berbenets, O. V. (2021). Svitovi tendentsii rozvytku upravlinskoho konsal'tynhu [Global trends in the development of management consulting]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 12, 38–43 (in Ukr.).
17. Vodianka, L. D., Kozak, V. S., & Sheliuzhak, I. H. (2020). Porivnialnyi analiz rynku upravlinskoho konsal'tynhu v yevropeiskykh krainakh ta Ukraini [Comparative analysis of the management consulting market in European countries and Ukraine]. *Infrastruktura rynku*, 48, 222–227 (in Ukr.).

18. Borovyk, M. V., Zaporozhets, H. V., & Voloshan, M. O. (2023). Teoretychni osnovy formuvannia orhanizatsiinoho mekhanizmu upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu budivelnnykh pidpriemstv [Theoretical foundations of forming an organizational mechanism for managing the economic security of construction enterprises]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu "Ostrozka akademiia". Serii : Ekonomika*, 31, 19–24 (in Ukr.).

19. Yunatskyi, M. O., & Hrebieniuk, I. V. (2019). Mekhanizm upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva ta yoho skladovi [Mechanism of financial and economic security management of an enterprise and its components]. *Torhivlia i rynek Ukrainy*, 2, 73–80 (in Ukr.).

20. Diachkov, D. V., Batura, V. Yu., & Sokyрко, I. A. (2019). Formuvannia orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva [Formation of an organizational and economic mechanism for managing the economic security of an enterprise]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Serii : Ekonomika i upravlinnia*, 30(69), 5(2), 31–36 (in Ukr.).

21. Liubokhynets, L. S. (2021). Teoretychnyi bazys formuvannia mekhanizmu zabezpechennia ekonomichnoi bezpeky promyslovykh pidpriemstv na osnovi vykorystannia instrumentiv hnutkoho upravlinnia [Theoretical basis for forming a mechanism for ensuring the economic security of industrial enterprises based on the use of flexible management tools]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky*, 6(3), 203–208 (in Ukr.).

22. Kolisnichenko, P. T., Ushenko, N. V., & Tereshchenko, E. Yu. (2023). Metodychni zasady analizu efektyvnosti mekhanizmu upravlinnia finansovo-ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva [Methodological principles for analyzing the effectiveness of the financial and economic security management mechanism of an enterprise]. *Chasopys ekonomichnykh reform*, 3, 42–53 (in Ukr.).

23. Hutnichenko, M. O. (2024). Mekhanizm upravlinnia ekonomichnoiu bezpekoiu pidpriemstva [Mechanism of enterprise economic security management]. *Aktualni problemy staloho rozvytku*, 1(2), 7–12 (in Ukr.).

24. Tkachenko, T. (2022). Upravlinskyi mekhanizm rozvytku systemy ekonomichnoi bezpeky na promyslovykh pidpriemstvakh v umovakh konkurentnoi paradyhmy [Management mechanism for the development of an economic security system at industrial enterprises in a competitive paradigm]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, 4, 156–163 (in Ukr.).

25. Ivchenko, Ye. A. (2018). Orhanizatsiino-ekonomichnyi mekhanizm upravlinnia transformatsiinyu u systemi ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [Organizational and economic mechanism for managing transformations in the enterprise economic security system]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, 1(3), 47–53 (in Ukr.).

NAZARENKO Serhii

Doctor of Economics, Professor,
Head of the Management and
Public Service Department,
Bohdan Khmelnytsky National University
of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine

WAYS TO UPDATE THE MECHANISM OF ENTERPRISES ECONOMIC SECURITY MANAGEMENT USING MANAGEMENT CONSULTING TOOLS

Introduction. *The constant increase in the number of risks that enterprises face in their activities, new forms of manifestation of economic and physical threats and challenges provoked by digitalization and the realities of wartime, as well as long-term economic and political instability, globalization, the need to follow the goals of sustainable development, etc., forms a problematic area for the personnel of modern companies to implement approaches to effective and efficient risk management. There is a need to involve external experts - specialists in risk management and economic security management to update and modernize their management mechanisms to prevent the threat of bankruptcy and liquidation of domestic enterprises.*

Purpose - *identification of promising areas for updating the mechanism for managing the economic security of enterprises using management consulting tools.*

Results. *It was found out, that the use of management consulting services, such as: strategic corporate consulting, aimed at identifying the strengths and weaknesses of the functioning and development of the business; organizational consulting and consulting in the process of change management; which make it possible to avoid resistance to innovations from the company's personnel; financial consulting, which enables effective and professional management of financial risks; HR consulting, aimed at identifying and minimizing personnel risks at all stages of the personnel management process; marketing consulting and market risk assessment, aimed at*

studying the needs and behaviour of consumers and avoiding the loss of customers and strategic partners; IT consulting, capable of building a system for protecting information resources and ensuring the security of digital processes in the company's activities, and finally, security-oriented consulting and general risk management - will allow strengthening the functional capabilities of the enterprise's economic security management mechanism, as a result of which new competitive advantages and reserves for improving its own financial and economic condition in a strategic perspective will become available to it.

Originality. *It is proposed to consider the mechanism of economic security management of an enterprise as a set of interrelated processes and procedures for implementing security-oriented measures in the processes of the enterprise's activities, the expected result of which is to achieve a state of protection of the enterprise's corporate resources from the negative impact of external and internal dangers and threats. Management consulting services suitable for use in the mechanism of economic security management of an enterprise in order to increase its effectiveness to prevent the risk of bankruptcy of a business entity in a strategic perspective are summarized.*

Conclusion. *Management consulting is aimed at solving problems that have arisen in the process of financial and economic activities of the enterprise, while the mechanism for managing its economic security aims to prevent the emergence of such problems. Therefore, the synergy of these two management tools will have a positive effect on the state of economic security of the business entity. Particularly relevant within the framework of security-oriented management may be the receipt of such services as strategic corporate consulting, organizational consulting, financial consulting, HR consulting, marketing consulting, IT consulting, and consulting in the area of risk management.*

Keywords: *economic security, economic security management mechanism, management consulting, risks, enterprise management.*

*Одержано редакцією: 20.03.2025
Прийнято до публікації: 15.04.2025*